

Kerékgyártó Júlia

A nemzetközi csere a KSH Könyvtárban

A KSH Könyvtár az alapvető nemzetközi társadalomtudományi szakirodalmat legnagyobb részben nemzetközi csere útján szerzi be. Az 1874-es statisztikai törvény alapján már a könyvtár megalapítása után pár évvel elkezdődött a cserekapcsolatok kialakítása a külföldi statisztikai hivatalokkal. Az 1897. évi második statisztikai törvény végrehajtási rendelkezése a hivatal saját a hatáskörébe utalta a cserepéldányok számának megállapítását. A cserepartnerek száma folyamatosan bővült az évek folyamán, és ennek köszönhető, hogy statisztikai állományunk európai viszonylatban nézve is kiemelkedő.

A KSH Könyvtár az 1900-as évek elejére már nemcsak a világ statisztikai hivatalaival, hanem egyéb nagy nemzetközi intézményekkel, tudományos társaságokkal, kutatóintézetekkel létesített cserekapcsolatot. A könyvtár jelenleg a világ több mint száz országának statisztikai hivatalával, nemzetközi, gazdasági, politikai és államigazgatási szervével, egyéb intézményeivel áll folyamatos kapcsolatban. Közel négyszáz cserepartnerünknek köszönhetően a külföldi szakirodalom javának beszerzése biztosított könyvtárunk számára. A hivatalos statisztikai évkönyvek, adattárak, jelentések a világ szinte valamennyi országából megtalálhatók nálunk.

A kiküldött, vagyis a cserekapcsolatok alapját képező dokumentumok túlnyomórészt a KSH és intézeteinek kiadványaiból tevődnek össze, ami nemcsak azt teszi lehetővé, hogy könyvtárunkba értékes nemzetközi szakirodalom érkezzon be, hanem hazánk jobb külföldi megismerését is elősegíti. A hivatal és a *KSH Népeségtudományi Kutatóintézet* saját kiadványait térítésmentesen adja át számunkra kiküldés céljából, ugyanakkor

dolgozóik hozzájutnak a munkavégzéshez szükséges értékes külföldi szakirodalomhoz.

A cserestatisztika alakulását a következőkben ismertetem. 2012-ben 868 db (könyvtári egység) időszaki kiadvány (folyóirat, évkönyv), CD-ROM és könyv ment ki több mint négy milliárd forint értékben. Beérkezett 1136 db kiadvány több mint tizenegymilliárd forint értékben (1. táblázat). A cseremérlegünk általában minden évben nagyon jó az évi körülbelül 1,5 milliós postaköltség ellenére is, hiszen értékben a kiküldött kiadványok nagyjából két-háromszorosa érkezik be hozzánk (2. táblázat).

1. táblázat

A KSH Könyvtár állománygyarapodása a beszerzés módja szerint 2012-ben

Beszerzés módja	Példányszám	Bruttó érték (forintban)
Ajándék	3 293	11 010 098,10
Csere	1 136	11 046 142,00
Köteles példány	15 148	37 685 789,00
Vétel	228	9 499 542,00
Összesen	19 805	69 241 571,10

2. táblázat

Nemzetközi kiadványcsere-forgalom a KSH Könyvtárban 2010 és 2012 között

Dokumentumtípus	Küldött			Érkezett		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Könyv	209	76	143	225	182	487
Időszaki évkönyv	549	507	453	412	314	321
Folyóirat	889	862	708	198	184	233
CD/DVD-ROM	50	69	105	107	87	95
Összesen darab	1 697	1 514	1 409	942	767	1 136
Összesen értékben (Ft)	4 389 908	4 322 376	4 174 475	7 942 792	7 248 648	11 046 142

A tudományos szakkönyvek, időszaki kiadványok, folyóiratok nyomdai úton előállított mennyisége évről évre csökken (3. táblázat). Sajnos egyre gyakrabban találkozunk azzal a jelenséggel, hogy egy-egy dokumentum már csak interneten érhető el, nyomtatott formában nem jelenik meg. Egyes statisztikai hivatalok (például a finneké) minden nyomtatott kiadványukat megszüntették, és adatközzétételi kötelezettségüknek kizárólag a honlapjukon keresztül tesznek eleget. Ennek ellenére 2012-ben a könyvtárunkba érkezett kiadványok száma és értéke összességében nőtt a korábbi évekhez képest. Megemlíthető, hogy 2012-ben többéves szünet után újraindult a washingtoni *Library of Congress* fölös példányainak válogatása, amelynek keretében 183 dokumentum gazdagította a könyvtár szakállományát (közel 2,4 millió forint értékben).

Kiemelt figyelmet fordítunk a cserébe érkező folyóiratcímek felülvizsgálatára, reklamációjára. Csere-

partnereink nem minden esetben tájékoztatnak arról, hogy a folyóirat már egyáltalán nem jelenik meg, vagy csak a nyomdai változata szűnt meg, és elektronikus formában elérhető. A csereként érkező évkönyvek interneten elérhető, PDF-formátumban letölthető linkjeit online katalógusunkban is feltüntetjük.

A cserepartnereket az intézmények átalakulása, a várt kiadványok elmaradása miatt folyamatosan felülvizsgáljuk. Igyekszünk naprakészen tartani szállítói adatbázisunkat. Állandó levelezés folyik egyeztetési, reklamálási, új kapcsolatteremtési és számos egyéb ügyben. A postázói munka is osztályunkon folyik, ami nagy körültekintést, precizitást igényel a pontos címezés, a zónázások és a mérés miatt. Évente átlagban hat kiküldésnek kellene megtörténnie, de sajnos ez a szám pénzügyi okok miatt egyre zsugorodik, ami hosszabb távon negatívan befolyásolhatja a cserekapcsolatokat.

3. táblázat

Vásárolt és nemzetközi cserében érkező statisztikai évkönyvek

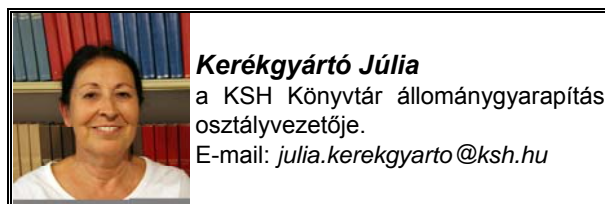
	2010		2011		2012	
	Darab	Érték	Darab	Érték	Darab	Érték
Vétel	36	742 106	28	441 358	32	501 900
	412	2 397 445	314	2 167 257	321	2 406 135

Irodalom

- [1] DOMONKOS Lászlóné – PÁSZTOR Angelika – LENCSE S Ákos: Nemzetközi cserekapcsolatok egy országos szakkönyvtár életében. A KSH Könyvtár nemzetközi gyűjteménye. = Könyvtári levelező/lap, 24. köt. 11. sz. 2012. p. 31–35.
http://epa.oszk.hu/00300/00365/00135/pdf/EPA0365_kll1211_31-35.pdf
- [2] HAJDU Elemérné: Nemzetközi kiadványcsere a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtárában (1867–1957). = Kovacsics József, szerk.: A Központi Sta-

tisztikai Hivatal Könyvtárának évkönyve 1956–57. Budapest, 1958. p. 40–56.

Beérkezett: 2013. IX. 6-án.

Aleph 500 a Könyvtár- és Információtudományi Intézetben

Az informatikus könyvtáros képzésben elsajátítható ismeretek bővítése érdekében, az *ELTE Egyetemi Könyvtár* jóvoltából 2013 nyarán a *Könyvtár- és Információtudományi Intézet* 20 fős géptermeében elérhetővé vált az egyetem könyvtári hálózatában működő Aleph 500 integrált könyvtár-gépesítési rendszer valamennyi modulja. A rendszer oktatási célú felhasználására elsősorban a Formai feltárás, dokumentum-leírás 1-3., A formai feltárás korszerű módszerei, valamint az Adatbázis-építés és könyvtárgépesítés 2. tárgyak keretében kerül sor a 2013/2014-es tanév őszi félévtől. A gyakorlatorientált kurzusok elvégzésének köszönhetően hallgatóink megfelelő szintű felkészültséggel kezdenek meg a könyvtári szakmai gyakorlatokat az Aleph 500 rendszert alkalmazó gyűjteményekben.

<http://elte-lis.blogspot.hu/2013/09/aleph-500-konyvtar-es.html>